

F^{de} Festes Sant Vicent

Recreació historietista de l'ermita i portal de Sant Vicent. Francesc Piera 2008

MONTESA • 2008

Sobre el patrimoni historicoartístic de Montesa vinculat amb Sant Vicent

Josep Cerdà i Ballester

Sant Vicent Ferrer va nàixer a València en 1350 i va morir a Vannes, a la Bretanya francesa, en 1429. Frare dominic, va destacar per les seues predicacions als territoris de l'antiga Corona d'Aragó i altres parts d'Europa, i per la seua influència política i social.

Canonitzat en 1455 pel Papa Calixte III, la devoció cap aquest personatge ha anat estenent-se des del segle XV fins a l'actualitat, donant pas, al llarg del temps, a diverses manifestacions de tipus historicoartístic.

A Montesa comptem amb alguns exemples, testimoni de la devoció que es va professar, a nivell local, a aquest sant valencià.

Cronològicament ordenats i exposats ací de forma breu, comptem amb els següents:

6

Títol:

Sant Vicent Ferrer.

Tècnica i matèria:

Pintura a l'oli sobre fusta de pi.

Mesures

48 x 20 cms.

Lloc

Plint esquerre de la predel.la del retaule de "Les Ànimes" de l'església parroquial de Montesa.

Autor:

Vicent Requena "El Jove".

Època:

ca. 1590-1600.

Estat de conservació

Bo. Restaurat en 1989-90.

Observacions

La peça forma part del retaule d'Ànimes esmentat i fa parella amb un Sant Vicent màrtir pintat a l'altre costat. Presenta el sant amb la iconografia tradicional: vestit amb l'hàbit de dominic, un llibre a la mà dreta (que serien textos seus o una Bíblia) i el braç dret assenyalant amb el dit índex una filactèria amb la inscripció "Tingueu por de Déu i doneu-li honor, que ve [l'hora del seu juí]": *Time Deum et date illi honorem quia venit [hora judicii]* Apocalipsi, 14, 7.

L'autor del retaule, Vicent Requena, era en l'època que s'encarregà la peça, uns dels millors pintors de València, autor també del quadre que representa el *Braç Eclesiàstic* conservat al Palau de la Generalitat, on precisament també podem veure el darrer mestre de l'orde de Montesa, Pedro Luis Galcerán de Borja.

Títol:

Sant Vicent Ferrer.

Tècnica i matèria:

Pintura sobre llenç pegada a fusta

Mesures

36 x 28 cms.

Lloc

Predel.la amb quatre sants.
Museu Parroquial de Montesa

Autor:

Anònim.

Època:

s. XVII

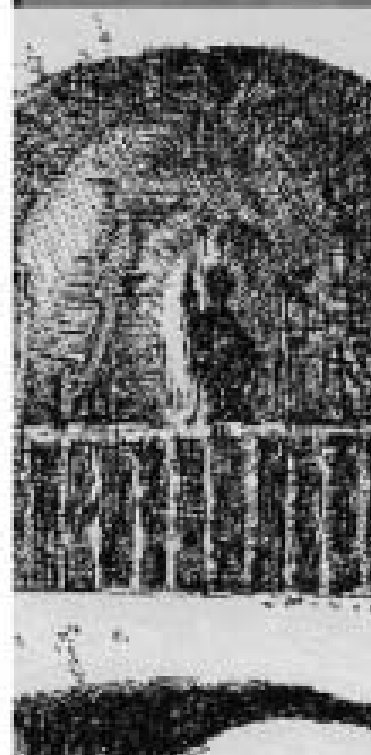
Estat de conservació

Bo. Restaurat en 2000.

Observacions

La peça forma part d'una predel.la amb les imatges de Sant Benet, Sant Vicent Ferrer, Sant Vicent màrtir i Sant Bernat. A part, formarien part del mateix retaule una tauleta amb Sant Miquel, que també conservem. Tenint present que estan representant els sant propis de l'orde de Cister-Sant Benet i Sant Bernat-, de la qual era filial l'orde de Montesa, molt probablement aquestes peces procedirien del castell-convent de Montesa i formarien part d'un retaule, del qual sols ens han arribat la predel.la que comentem i la tauleta amb l'arcàngel. En aquest cas, es presenta el sant amb la iconografia tradicional i una mitra i un capel cardenalici als peus, símbol de la renúncia als càrrecs que se li oferiren.

Festes
de
Sant
Vicent

Festes
de
Sant
Vicent

Títol:

Calze.

Tècnica i matèria:

Foneria. Brunyit.
Gravat Daurat.
Plata i bronze.

Mesures

25 cms.
Copa 8 cms. d'ample.
Peu, 14 cms. d'ample

Lloc

Església parroquial de
Montesa.

Autor:

Anònim.

Època:

3-IV-1733.

Estat de conservació:

Bo.

Observacions

Al peu du la inscripció: "Soy de San Visente de la villa de Monteza a los tres días de abril del año del Señor de 1733". Per la inscripció anterior, probablement es tracte d'un calze encarregat per a dir missa a l'ermiteta de Sant Vicent, de la qual parlem a continuació. Perdut durant la Guerra de 1936-39, el trobaren a prop de la frontera catalana amb França. Des d'allí va anar a parar a Madrid, sent recuperat el 1956 gràcies a la inscripció que consta al peu.

Durant 2007, aquest calze va formar part de l'exposició *La Llum de les Imatges* realitzada a Xàtiva.

Sant

Títol:

Sant Vicent Ferrer.

Tècnica i matèria:

Talla de fusta policromada.

Mesures

Alt: 98 cms, ample: 43 cms.
profunditat: 33 cms.

Lloc

Església parroquial de Montesa.

Autor:

Anònim.

Època:

s. XVIII.

Estat de conservació

Regular, amb pèrdua de policromies a la peanya.

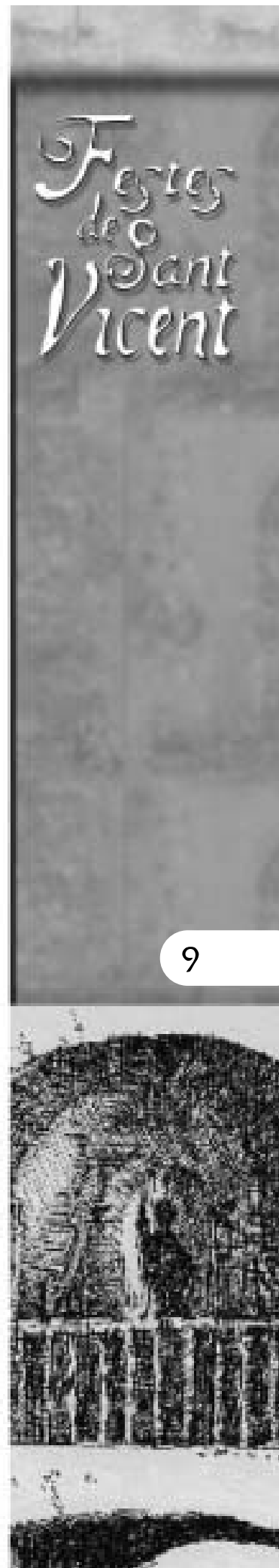
Observacions

La imatge segueix el model tradicional comentat abans. A banda, a fi de donar-li un caràcter barroc i certa sensació de moviment, l'escultor realitzà l'obra en *contrapposto*, és a dir, amb una de les cames fixa en el sol i l'altra avançant, mentre la mà esquerra recull la capa negra de l'orde dominic, perfilada amb ornaments daurats.

Porta una corona de forma circular, de metall daurat, amb una senyal darrere on segurament estaria fixada la filactèria amb la tradicional inscripció *Time Deum et date illi honorem*.

Exceptuant el cap, aquesta imatge s'assembla molt a la que es conserva del mateix sant a la col·legiata de Xàtiva, aquella procedent precisament del convent de dominics de dita ciutat. També hi ha una imatge pareguda a la parròquia de Tous.

Va ser lliurada a la parròquia de Montesa, als anys quaranta del segle passat, per José Mª Domínguez Borja, que la guardava a sa casa, al núm. 24 del carrer Sant Vicent. Hui és l'única imatge anterior a la Guerra que es conserva a l'església.

Festes de Sant Vicent

Títol: Sant Vicent Ferrer.
Tècnica i matèria: Pannell ceràmic.
Lloc: Frontera de la casa situada al núm. 6 del carrer Sant Vicent.
Autor: Cerartis, S.L (Manises).
Època: c. 1980-1989.
Estat de conservació: Bo.

Observacions

Pannell ceràmic compostat de dotze taulers d'aproximadament 20 x 20 cms, elaborat, probablement, a partir d'una imatge impresa en una estampa o gravat. Un pannel molt semblant es conserva al Museo Nacional de Cerámica y Artes Suntuarias *González Martí* de València (nº inv. 1/8915). L'escena, ornada amb fullareques de caràcter barroc, presenta la iconografia típica de Sant Vicent, amb la mitra i el capel cardenalici als peus. Darrere la imatge està pintat el mar i dos xicotets vaixells, que representen l'arribada d'unes naus carregades de blat a Barcelona quan els seus habitants estaven a punt de morir de fam, circumstància que el mateix Sant Vicent va profetitzar.

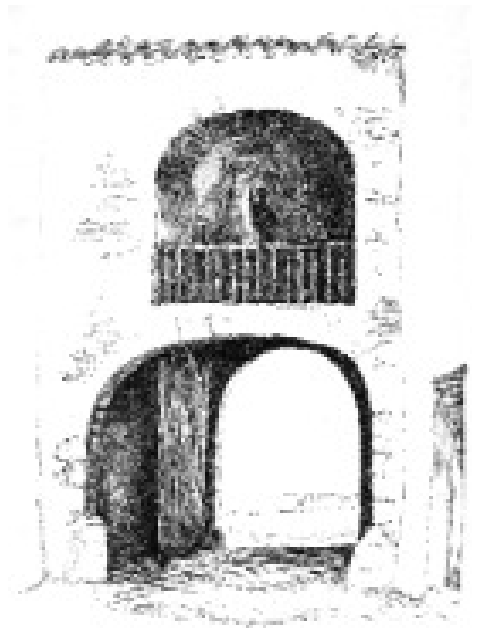

Títol: Ermiteta de Sant Vicent (desapareguda).

Observacions

La documentació més antiga que tenim fins ara, amb informació sobre una ermita dedicada a Sant Vicent, es remunta a l'any 1789. Amb tot, hi ha constància de l'existència en 1701 d'un portal dedicat a la mateixa advocació

Pel que fa a l'ermita, segons testimonis orals, estava construïda sobre una porta situada als inicis de l'actual carrer de Sant Vicent, on hui està la cafeteria del mateix nom. Fins i tot encara es conserven les mènsules de pedra que sostenien part dels arcs (una d'elles

desplaçada del seu lloc original), sobre les quals, a principis dels darrers anys noranta, en enderrocar la casa que hi havia, aparegué l'arranc d'un arc de rajola massissa. Sobre la porta en qüestió estaria situada la capelleta, probablement amb una imatge del sant o amb un plafó de rajoletes i amb el corresponent altar per poder celebra-hi l'Eucaristia. Mossén Pedro Sucías Aparicio (+1917) va escriure al respecte que l'ermita en qüestió "era de bastante poco gusto artístico".

Tant la porta com l'ermita van ser enderrocades a finals del segle XIX o ja durant el primer terç del XX, segons testimonis orals, per a que pogueren entrar al poble carros amb vela. Tal volta sols ha quedat com a record el nom del carrer on estava situada.

Podeu fer-se una idea de com hauria pogut ser aquella construcció a partir de la recreació historicista que il·lustra la pàgina anterior i la portada d'aquest mateix llibret, dibuixada pel nostre amic Francesc Piera Francés.

Referències arxivístiques i bibliogràfiques.

Arxiu de Protocols del Patriarca de València, sign. 15348, ff. 33-34 (any 1701);

1789, juliol 5. Montesa. Venda de Rosa Borja a Donís Tormo "...de un pedazo de tierra secana plantada de moreras, junto a la hermita de San Vicente, sita en esta villa..." en Arxiu del Regne de València, *protocols notarials*, sign. 1932;

Primera parte de la relación hecha en virtud de la real orden de su magestad de 18 de abril de 1790. Que contiene los dos primeros partidos de los quatro de que se compone el arzobispado de Valencia, arxiu del *Ministerio de Asuntos Exteriores*, mss. 35;

SUCÍAS APARICIO, Pedro, *Apuntes históricos de la villa de Montesa*, Biblioteca Valenciana, *Nicolau Primitiu*, mss. 23, [s.p.]; i *Ligeros apuntes históricos de la villa de Montesa*, mss. conservat a l'Arxiu Parroquial de Montesa;

CERDÀ I BALLESTER, Josep, *Inventari del Museu Parroquial de Montesa* (inventari informatitzat d'acord amb el programa informàtic SVI de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana. Catàleg de 248 peces: -pintura, orfebreria, elements arquitectònics i altres-, Montesa, 1999 (última actualització: gener de 2008). Inèdit;

ESPONERA CERDÁN, Alfonso, O.P (coord.) *Introducción a la iconografía vicentina en Valencia*, València, Ajuntament, 2002;

GONZÁLEZ BALDOVÍ, Marià, "Cáliz", en Exposició La Llum de les Imatges *Lux Mundi* [catàleg de l'exposició], Xàtiva, 2007, fitxa 189, pp. 612-613;

MIRA, Joan Francesc, *Sant Vicent Ferrer: vida i llegenda d'un predicador*, Alzira, Bromera, 2002, 122 pp.

PELEJERO FERRER, José, "Un cáliz del año 1733 en Montesa", *Levante*, 16-IX-1982;

PÉREZ GUILLÉN, Inocencio Vicente, *Pintura cerámica religiosa: paneles de azulejos y placas. Fondos del Museo Nacional de Cerámica y Artes Suntuarias "González Martí"*, Madrid, Ministerio de Cultura, 2006, pp. 209-210;

